

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7028/2561

บริษัท อ.โจทก์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ส. กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1061, ป.พ.พ. มาตรา 1062, ป.พ.พ. มาตรา 1012, ป.พ.พ. มาตรา 1055

ย่อ / หลักกฎหมาย

เมื่อห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสองเล็กน้อยและไม่ปรากฏว่าหุ้นส่วนได้ตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่น จึงต้องจัดให้มีการชำระบัญชีตาม ป.พ.พ. มาตรา 1061 วรรคหนึ่ง ซึ่งมาตรา 1061 วรรคสาม บัญญัติให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกันจัดทำหรือให้บุคคลอื่นซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้แต่งตั้งขึ้นนั้นเป็นผู้จัดทำ เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า หุ้นส่วนได้ตกลงร่วมกันชำระบัญชีโดยได้เริ่มต้นกระบวนการชำระบัญชีทำการรวบรวมรายรับรายจ่ายเพื่อการจัดทำบัญชีและทำการชำระหนี้ค้างชำระแก่ธนาคารผู้ให้กู้ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกแล้ว แต่เกิดข้อโต้แย้งขึ้นในขั้นตอนสรุปผลกำไรขาดทุนของห้างหุ้นส่วนเพราะผู้เป็นหุ้นส่วนอ้างค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน เป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการชำระบัญชีต่อไปได้ จึงเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องขอให้คืนทุนและแบ่งผลกำไร โจทก์จะมีสิทธิได้รับคืนทุนและส่วนแบ่งผลกำไรของห้างหุ้นส่วนต่อเมื่อได้มีการจัดสรรสินทรัพย์และหนี้สินของห้างหุ้นส่วนและทำการชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนครบถ้วนแล้วตาม ป.พ.พ. มาตรา 1062 เมื่อโจทก์และจำเลยทั้งสองยังมีข้อโต้แย้งกันเกี่ยวกับผลกำไรขาดทุนทำให้กระบวนการชำระบัญชีไม่อาจดำเนินต่อไปได้ ถือไม่ได้ว่าหนี้การคืนทุนและแบ่งผลกำไรให้แก่โจทก์ถึงกำหนดชำระแล้ว จำเลยทั้งสองจึงยังไม่ตกเป็นผู้ผิดนัด โจทก์ไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินทุนและกำไรของห้างหุ้นส่วนนับแต่วันที่จำเลยทั้งสองได้รับเงินตามสัญญาซื้อขายตามฟ้อง แต่เมื่อโจทก์นำคดีมาฟ้องเรียกเงินทั้งสองจำนวนและจำเลยทั้งสองปฏิเสธ จำเลยทั้งสองจึงตกเป็นผู้ผิดนัดนับแต่วันฟ้อง

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้บังคับจำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงิน 4,308,980 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงิน 3,756,338 บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยทั้งสองให้การและแก้ไขคำให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาแผนกคดีพาณิชย์และเศรษฐกิจวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความมิได้โต้แย้งกันชั้นฎีกาฟังได้ว่า โจทก์เป็นนิติบุคคลมีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการค้าวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการก่อสร้าง มีนายประวิทย์เป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามประทับตรากระทำการผูกพันโจทก์ ส่วนจำเลยที่ 1 เป็นนิติบุคคลมีจำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เดิมจำเลยที่ 1 เป็นผู้ชนะการประมูลงานจัดซื้อท่อพีวีซีแข็งพร้อมข้อต่อและอุปกรณ์ประกอบแก่นักชลประทานที่ 8 กรมชลประทาน ส่งมอบที่จังหวัดศรีสะเกษ ในราคา 22,999,999 บาท ซึ่งเป็นสัญญาซื้อขายครั้งแรก แต่จำเลยที่ 1 ผิดสัญญาไม่ส่งมอบท่อพีวีซีแข็งพร้อมข้อต่อและอุปกรณ์ประกอบที่ผลิตโดยบริษัทอุตสาหกรรมท่อน้ำไทย จำกัด ตามที่จำเลยที่ 1 แจ้งไว้ขณะทำสัญญา กรมชลประทานจึงบอกเลิกสัญญา รับผิดชอบต่อ 1,150,000 บาท และคิด

ค่าปรับจากจำเลยที่ 1 จำนวน 4,186,799.48 บาท รวมเป็นเงิน 5,336,799.48 บาท จากนั้น กรมชลประทานประกาศประกวดราคาจัดซื้อท่อพีวีซีแข็งพร้อมข้อต่อและอุปกรณ์ประกอบครั้งที่สอง จำเลยที่ 1 ชะลอการประมูลงานอีกครั้งหนึ่งและเข้าทำสัญญาซื้อขายแก่กรมชลประทาน ในราคา 22,999,999 บาท เท่ากับราคาตามสัญญาซื้อขายฉบับแรก เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2556 จำเลยที่ 1 ส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาดังกล่าวและกรมชลประทานชำระเงินให้แก่จำเลยที่ 1 โดยหักชำระหนี้ซึ่งจำเลยที่ 1 ค้างชำระจากการผิดสัญญาซื้อขายครั้งแรกกับทั้งภาษีหัก ณ ที่จ่าย อัตราร้อยละ 1 ออก ได้แก่ หลักประกัน 1,150,000 บาท ค่าปรับ 4,186,799.48 บาท ภาษีหัก ณ ที่จ่าย 214,953.26 บาท คงเหลือเงินที่จำเลยที่ 1 รับโอนเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาวารินชำราบ 17,448,246.26 บาท ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าโจทก์กับจำเลยทั้งสองตกลงเข้ากัน เป็นหุ้นส่วนประมูลงานและทำสัญญาจำหน่ายท่อพีวีซีแข็งพร้อมอุปกรณ์ข้อต่อและอุปกรณ์ประกอบแก่สำนักชลประทานที่ 8 กรมชลประทาน ตามสัญญาซื้อขายเลขที่ สขป.8/ E.ศก.ช.2/2556 ซึ่งเป็นสัญญาซื้อขายครั้งที่สอง จำเลยทั้งสองไม่อุทธรณ์คัดค้าน ข้อเท็จจริงส่วนนี้ จึงยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น คดีมีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ประการแรกว่า โจทก์กับ จำเลยทั้งสองตกลงเข้ากันเป็นหุ้นส่วนประมูลงานและทำสัญญาจำหน่ายท่อพีวีซีแข็งพร้อม อุปกรณ์ข้อต่อและอุปกรณ์ประกอบแก่สำนักชลประทานที่ 8 กรมชลประทานตามสัญญาซื้อขาย ครั้งแรกด้วยหรือไม่ เห็นว่า โจทก์ฟ้องว่าโจทก์กับจำเลยทั้งสองเป็นหุ้นส่วนร่วมประมูลงานจำหน่าย ท่อพีวีซีแข็งพร้อมอุปกรณ์ข้อต่อและอุปกรณ์ประกอบแก่สำนักชลประทานที่ 8 กรมชลประทาน ครั้งที่สอง ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเลิกกันเพราะได้จำหน่ายท่อพีวีซีแข็งให้แก่ กรมชลประทานและรับชำระราคาแล้ว จากนั้นมีการชำระบัญชีแต่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับจำนวนเงิน ในรายการชำระบัญชี ส่วนจำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า โจทก์กับจำเลยทั้งสองเป็นหุ้นส่วนร่วมประมูล งานจำหน่ายท่อพีวีซีแข็งพร้อมอุปกรณ์ข้อต่อและอุปกรณ์ประกอบแก่กรมชลประทานครั้งแรก มิใช่ครั้งที่สองตามฟ้อง ซึ่งต่อมาสัญญาซื้อขายครั้งแรกได้ถูกกรมชลประทานบอกเลิก ห้างหุ้นส่วนสามัญดังกล่าวจึงเลิกกันและมีแต่ขาดทุนซึ่งโจทก์ต้องรับเฉลี่ยส่วนขาดทุนนั้น จำเลย ทั้งสองจึงมีภาระการพิสูจน์ว่าโจทก์ได้เริ่มเข้าเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยทั้งสองตั้งแต่การเข้าร่วมประมูล งานตามสัญญาซื้อขายครั้งแรก ในเรื่องนี้จำเลยทั้งสองมีจำเลยที่ 2 หุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 เบิกความว่า ในการเข้าเสนอราคาแก่สำนักชลประทานที่ 8 กรมชลประทาน จำเลยที่ 2 กำชับให้นายราชนัน พนิกงานจำเลยที่ 1 ผู้ได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนจำเลยที่ 1 เข้าร่วมการเสนอราคา ต้องเสนอราคาไม่ต่ำกว่า 28,000,000 บาท ซึ่งจำเลยที่ 1 จะได้กำไรร้อยละ 10 ของทุนที่ลงไป แต่ โจทก์ตกลงกับจำเลยที่ 2 ด้วยวาจาให้เสนอราคาเป็น 22,999,999 บาท หากมีความเสียหายเกิดขึ้น โจทก์จะเป็นผู้รับผิดชอบเอง โจทก์กับจำเลยที่ 2 จึงตกลงกันเป็นหุ้นส่วนเพื่อจำหน่ายท่อให้แก่ กรมชลประทาน ส่วนนายราชนันเบิกความแต่เพียงว่า พยานเป็นลูกจ้างทั่วไปของจำเลยที่ 1 ทำหน้าที่เดินเอกสารและได้รับมอบอำนาจให้ลงชื่อเป็นคู่สัญญาในสัญญาซื้อขาย แต่ไม่ทราบเรื่อง โจทก์จะเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยทั้งสองหรือไม่ อย่างไร ทั้งไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการประกวดราคา พยานจำเลยทั้งสองปากอื่น ๆ คือ นายศุภชัย ผู้จัดทำเอกสารเสนอราคาของ จำเลยที่ 1 และนายธำรงรัตน์ ผู้ดูแลงานประกวดราคาของจำเลยที่ 1 ซึ่งล้วนเป็นผู้เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการเสนอราคาประมูลงานตามสัญญาซื้อขายครั้งแรกก็ได้เบิกความถึงการเข้าเป็น หุ้นส่วนระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสอง หากโจทก์เข้าตกลงกับจำเลยที่ 2 และเป็นผลให้จำเลยที่ 1 ต้องกำหนดจำนวนเงินที่เสนอราคาเป็น 22,999,999 บาท อันเป็นจำนวนที่มีลักษณะเฉพาะ

นายราชัน นายศุภชัยและนายอำรรรัตน์ย่อมต้องเบิกความถึงเหตุการณ์ซึ่งจำเลยที่ 2 ตัดสินใจกำหนดจำนวนเงินในรูปแบบดังกล่าวว่ามีที่มาอย่างไร แต่กลับไม่ปรากฏว่าพยานจำเลยทั้งสองทุกปากข้างต้นจะได้เบิกความถึงเรื่องดังกล่าวทั้งที่อ้างว่าต่างมีส่วนเกี่ยวข้องช่วยเหลือจำเลยทั้งสองในการประมูลงานและทำสัญญาซื้อขายฉบับแรกจึงนับเป็นข้อพิรุธ ที่จำเลยที่ 2 อ้างว่า โจทก์ให้เสนอราคา 22,999,999 บาท หากมีความเสียหายเกิดขึ้น โจทก์จะเป็นผู้รับผิดชอบเอง ก็ไม่ชัดเจนว่าจำนวนเงินดังกล่าวจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างไร ข้อที่ว่าโจทก์ได้มาตกลงกับจำเลยทั้งสองเข้าเป็นหุ้นส่วนกันจึงมีลักษณะแต่เพียงลอยๆ ไม่มีรายละเอียดข้อตกลงที่ชัดเจนเกี่ยวกับการลงทุนและการแบ่งหน้าที่กันระหว่างหุ้นส่วน ส่วนที่จำเลยที่ 2 และนายอำรรรัตน์เบิกความว่าในคดีที่จำเลยที่ 1 ฟ้องกรมชลประทานขอคืนเบี้ยปรับตามสัญญาซื้อขายครั้งแรกนั้น ภายหลังโจทก์ได้ติดต่อทนายความมาทำหน้าที่แทนนายอำรรรัตน์ เมื่อพิจารณาเอกสารซึ่งเป็นสำเนาหนังสือมอบอำนาจให้ฟ้องและดำเนินคดีต่อศาลปกครองอุบลราชธานีพร้อมเอกสารประกอบ การฟ้องคดีกระทำตั้งแต่วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 หลังจากนั้นจำเลยที่ 1 มอบอำนาจให้นายทวิศักดิ์และนายศรัณย์ดำเนินคดีต่อศาลในวันที่ 22 มีนาคม 2556 ในช่วงระยะเวลานี้ไม่ปรากฏว่านายประวิทย์กรรมการโจทก์และพนักงานของโจทก์จะได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย กลับปรากฏว่านางสาวจารุวรรณพนักงานของโจทก์ได้ลงลายมือชื่อเป็นพยานและผู้เขียนในหนังสือมอบอำนาจของจำเลยที่ 1 ให้นายบุรินทร์และนายณัฐฐ์ดำเนินคดีต่อศาลปกครองอุบลราชธานี ในวันที่ 10 กันยายน 2556 และวันที่ 1 พฤศจิกายน 2556 ตามลำดับ ซึ่งเป็นระยะเวลาภายหลังจากที่โจทก์กับจำเลยทั้งสองได้ตกลงเข้ากันเป็นหุ้นส่วนประมูลงานและทำสัญญาซื้อขายครั้งที่สองแล้วเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2556 สอดคล้องกับคำเบิกความนางสาวจารุวรรณตอบคำถามค้านทนายจำเลยทั้งสองว่า พยานรู้จักจำเลยทั้งสองตอนที่ชำระบัญชีสัญญาซื้อขายส่งมอบต่อฉบับที่สอง ส่วนที่ลงชื่อเป็นพยานเพราะจำเลยที่ 2 บอกให้ช่วยเซ็นต์เป็นพยานและไม่รู้จักผู้รับมอบอำนาจในเอกสารดังกล่าว เช่นนี้ การลงลายมือชื่อของนางสาวจารุวรรณจึงไม่ใช่เหตุแสดงว่าโจทก์เป็นผู้ช่วยเหลือจัดหาทนายความให้แก่จำเลยที่ 1 ในการดำเนินคดีปกครอง ทั้งหากโจทก์ได้เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยทั้งสองตั้งแต่การประมูลงานและทำสัญญาซื้อขายครั้งแรกและช่วยเหลือจัดหาทนายความให้แก่จำเลยที่ 1 ก็น่าจะดำเนินการตั้งแต่เริ่มคดีในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ไม่มีเหตุที่โจทก์จะเพิ่งเข้าช่วยเหลือจำเลยที่ 1 เมื่อการดำเนินคดีผ่านไปแล้วยังถึง 6 เดือนเศษ พยานหลักฐานเพียงเท่านี้ไม่ทำให้ข้ออ้างของจำเลยทั้งสองที่ว่าโจทก์เข้าเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยทั้งสองประมูลงานและทำสัญญาซื้อขายแก่กรมชลประทานตั้งแต่สัญญาครั้งแรกมีน้ำหนักเพิ่มขึ้น ส่วนพฤติการณ์ที่โจทก์ไม่เข้าประมูลงานทำสัญญาซื้อขายครั้งที่สองแก่กรมชลประทานด้วยตนเองเพียงลำพังนั้น คู่ความทั้งสองฝ่ายนำสืบรับกันว่า จำเลยที่ 2 ทราบอยู่แล้วว่าในการประกวดราคาทำสัญญาซื้อขายครั้งที่สอง หากมีผู้ชนะการประกวดราคาโดยเสนอราคาที่สูงกว่าราคาตามสัญญาซื้อขายครั้งแรกซึ่งจำเลยที่ 1 ทำไว้ 22,999,999 บาท จำเลยทั้งสองต้องรับผิดชอบชำระค่าส่วนต่างนั้นให้แก่กรมชลประทาน ซึ่งนายประวิทย์กรรมการโจทก์ตอบคำถามค้านทนายจำเลยทั้งสองว่า โจทก์ตั้งใจจะเข้าประมูลงานตามสัญญาซื้อขายครั้งที่สองในราคา 32,000,000 บาท เช่นนี้ ตามวิสัยผู้ประกอบการธุรกิจเช่นโจทก์ย่อมคาดหมายได้ว่าจำเลยที่ 1 จะเข้าเสนอราคาต่ำกว่าข้อเสนอราคาของโจทก์เพื่อบรรเทาภาระการชดใช้เงินส่วนต่างระหว่างมูลค่าซื้อขายของสัญญาครั้งแรกและสัญญาครั้งที่สองให้แก่กรมชลประทาน อันจะทำให้โอกาสในการชนะการประมูลงานของโจทก์ลดน้อยลง นอกจากนี้นายประวิทย์ยังเบิกความอีกด้วยว่า โจทก์คิดว่าการเข้าเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยทั้งสองเป็น

กิจการเฉพาะกิจที่ไม่ยุ่งยากเพราะเป็นเพียงการส่งมอบและจ่ายเงินค่าสินค้าทั้งหมดเสร็จสิ้นในคราวเดียว ทั้งไม่จำเป็นต้องลงทุนซื้อทรัพย์สินอื่นใดเพื่อให้มีชื่อโจทก์และจำเลยทั้งสองถือกรรมสิทธิ์ร่วมกัน โจทก์ไม่ต้องออกทุนในการนำเงินสดหรือทรัพย์สินอื่นมาค้ำประกันเพราะจำเลยที่ 2 อ้างว่าสามารถใช้หลักประกันตามสัญญาซื้อขายครั้งแรกได้ เพียงแต่ชำระค่าธรรมเนียมในการออกหนังสือค้ำประกันคนละครั้ง เมื่อพิจารณาข้อได้เปรียบเหล่านี้แล้วย่อมมีเหตุผลในเชิงธุรกิจที่โจทก์จะเลือกร่วมลงทุนเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยทั้งสองเพื่อโอกาสชนะการประมูลงานแทนที่จะเข้าประมูลงานด้วยตนเองเพียงลำพัง พฤติการณ์เช่นนี้ไม่เป็นข้อสนับสนุนข้ออ้างจำเลยทั้งสองที่ว่าโจทก์ได้เข้าเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยทั้งสองตั้งแต่การทำสัญญาซื้อขายครั้งแรกแก่กรมชลประทานแต่อย่างใด สัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนเป็นสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 แต่ทางนำสืบของจำเลยทั้งสองไม่ปรากฏพฤติการณ์ใดๆ แสดงถึงการตกลงเข้ากันระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสองเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน พยานแวดล้อมต่าง ๆ ล้วนไม่มีน้ำหนักสนับสนุนข้ออ้างของจำเลยทั้งสอง ข้อเท็จจริงจึงรับฟังไม่ได้ว่า โจทก์กับจำเลยทั้งสองได้ตกลงเข้ากันเป็นหุ้นส่วนประมูลงานและทำสัญญาจำหน่ายท่อพีวีซีแข็งพร้อมอุปกรณ์ข้อต่อและอุปกรณ์ประกอบแก่สำนักชลประทานที่ 8 กรมชลประทานตามสัญญาซื้อขายครั้งแรกด้วย ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยมานั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ข้อนี้ฟังขึ้น ปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ประการต่อไปว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ เห็นว่าห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสองเล็กน้อยเพราะเหตุสัญญาทำไว้เฉพาะเพื่อทำการกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียวและเสร็จการนั้นแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1055 (3) ทางนำสืบของคู่ความทั้งสองฝ่ายไม่ปรากฏว่าหุ้นส่วนได้ตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่นจึงต้องจัดให้มีการชำระบัญชีตามมาตรา 1061 วรรคหนึ่ง ซึ่งมาตรา 1061 วรรคสาม บัญญัติให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดด้วยกันจัดทำหรือให้บุคคลอื่นซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้แต่งตั้งขึ้นนั้นเป็นผู้จัดทำ ในเรื่องนี้นายประวิทย์ กรรมการโจทก์เบิกความว่าหลังจากส่งมอบสินค้าแก่กรมชลประทานครบถ้วนแล้ว พยานกับจำเลยที่ 2 คุยกันว่าต้องรวบรวมเอกสารเพื่อชำระบัญชี และตกลงจะชำระบัญชีร่วมกันโดยให้นางสาวจรรุวรรณเป็นผู้ช่วยจัดทำ จากนั้นจำเลยที่ 2 ได้มอบเอกสารสำเนาตัวสัญญาใช้เงิน 4 ฉบับ รวม 15,000,000 บาท พร้อมสำเนารายการเดินบัญชีแสดงการคิดดอกเบี้ยตามตัวสัญญาใช้เงินของจำเลยที่ 1 ให้แก่พยาน ซึ่งพยานได้มอบให้นางสาวจรรุวรรณนำไปใช้จัดทำบัญชี ต่อมานางสาวจรรุวรรณรวบรวมข้อมูลและจัดทำบัญชีเสร็จสิ้นในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2556 แม้จำเลยทั้งสองจะนำสืบปฏิเสธว่าหุ้นส่วนยังมิได้ตกลงกันในเรื่องการชำระบัญชี แต่จำเลยที่ 2 เบิกความตอบคำถามค้านทนายโจทก์ว่า หลังจากบริษัทไทยวิเนค (2002) จำกัด ส่งมอบสินค้าเรียบร้อยแล้ว เกี่ยวกับการตกลงกันระหว่างนายประวิทย์กับจำเลยที่ 2 เพื่อชำระบัญชีนั้น จำเลยที่ 2 ได้มอบหมายให้นายธำรงรัตน์เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด โดยจำเลยที่ 2 มอบเอกสารจำนวนหนึ่งให้นายธำรงรัตน์ไว้ และรายรับและรายจ่ายตามเอกสารนั้นถูกต้อง เมื่อพิจารณาเอกสารรายการคำนวณทรัพย์สินหนี้สินของห้างหุ้นส่วนทั้งหมดแสดงข้อมูลเงินที่จำเลยที่ 1 ได้รับจากกรมชลประทานตามสัญญาซื้อขายครั้งที่สอง รายการหักทอนบัญชีธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ของจำเลยที่ 1 รายการสำรองค่าใช้จ่ายของจำเลยที่ 1 ซึ่งล้วนเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของจำเลยที่ 1 หากโจทก์ไม่ได้รับความยินยอมจากจำเลยที่ 2 แล้วย่อมไม่อาจจะบรูายการดังกล่าวลงในเอกสารอย่างถูกต้องได้ ตามพฤติการณ์ซึ่งจำเลยที่ 2 เปิดเผย

ข้อมูลดังกล่าวแก่โจทก์ จากนั้นโจทก์มอบข้อมูลให้นางสาวจรรยาบรรณนำไปจัดทำบัญชี ถือเป็นกรณี
ที่หุ้นส่วนได้ตกลงร่วมกันชำระบัญชีโดยได้เริ่มต้นกระบวนการชำระบัญชีทำการรวบรวมรายรับ
รายจ่ายเพื่อการจัดทำบัญชีและทำการชำระหนี้ค้างชำระแก่ธนาคารผู้ให้กู้ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก
แล้ว แต่เกิดข้อโต้แย้งขึ้นในขั้นตอนสรุปผลกำไรขาดทุนของห้างหุ้นส่วนเพราะผู้เป็นหุ้นส่วนอ้าง
ค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน เป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการชำระบัญชีต่อไปได้ จึงเป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้ง
เกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้อง ที่ศาลล่างทั้งสอง
วินิจฉัยว่าโจทก์ฟ้องคดีโดยไม่มีการชำระบัญชีย่อมไม่มีอำนาจฟ้องนั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย
ฎีกาของโจทก์ฟังขึ้น ปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ประการสุดท้ายว่า โจทก์มีสิทธิได้รับเงินทุน
และส่วนแบ่งกำไรพร้อมดอกเบี้ยตามฟ้องหรือไม่ เพียงใด เห็นว่า คู่ความทั้งสองฝ่ายรับกันว่าราย
การบัญชีห้างหุ้นส่วนนั้นมีรายรับและรายจ่ายตามที่ปรากฏในบัญชีเกิดขึ้นจริง จำเลยทั้งสองคง
นำสืบปฏิเสธแต่เพียงว่าจำนวนเงินที่เป็นรายจ่ายบางรายการไม่ถูกต้องและมีรายจ่ายอีกบาง
รายการที่มีได้ระบุไว้ในรายการบัญชีห้างหุ้นส่วนดังกล่าว สำหรับรายรับของห้างหุ้นส่วนมีเพียง
รายการเดียวคือรายได้ที่เกิดจากสัญญาซื้อขายระหว่างกรมชลประทานกับจำเลยที่ 1 เลขที่
สขป.8/ศก.ช.2/2556 ซึ่งเป็นสัญญาครั้งที่สองจำนวน 22,999,999 บาท แม้จำเลยทั้งสองจะไม่
ได้รับเงินดังกล่าวเต็มจำนวนเพราะกรมชลประทานหักชำระหนี้เดิมตามสัญญาซื้อขายครั้งแรกก็
เป็นเรื่องระหว่างจำเลยทั้งสองกับกรมชลประทาน จำเลยทั้งสองไม่อาจนำเงินดังกล่าวมาหัก
ออกจากรายรับของห้างหุ้นส่วนระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสองได้ ส่วนรายจ่ายจำนวนแรกคือ
ภาษีหัก ณ ที่จ่ายอัตราร้อยละ 1 จำเลยทั้งสองมิได้ปฏิเสธ จึงรับฟังได้ว่ามีรายจ่ายเป็นค่าภาษีหัก ณ
ที่จ่าย 214,953.26 บาท รายจ่ายจำนวนที่สองคือ หนี้สินในการออกตั๋วสัญญาใช้เงินที่มีต่อธนาคาร
กรุงไทย จำกัด (มหาชน) สำหรับการชำระหนี้เงินกู้ยืมตามตั๋วสัญญาใช้เงิน 15,000,000 บาท ที่
โจทก์ลงไว้เป็นรายจ่ายนั้นไม่ถูกต้อง เพราะเงินกู้ยืมจำนวนนี้เป็นทุนที่ห้างหุ้นส่วนใช้ในการดำเนินงาน
ที่ต้องจัดหักชำระหนี้เป็นลำดับสุดท้ายภายหลังการพิจารณากำไรขาดทุนของห้างหุ้นส่วนแล้ว ใน
ขั้นนี้โจทก์ยังไม่อาจนำเงินดังกล่าวมาหักเป็นรายจ่ายของห้างหุ้นส่วน ส่วนค่าธรรมเนียมการโอน
เงิน 2 ครั้ง ครั้งละ 850 บาท รวม 1,700 บาท จำเลยทั้งสองมิได้โต้แย้ง จึงรับฟังได้ว่ามี
ค่าธรรมเนียมการโอนเงินตามจำนวนดังกล่าว แต่ดอกเบี้ยตามตั๋วสัญญาใช้เงินรวม 4 ฉบับนั้น
โจทก์อ้างว่ามีดอกเบี้ยรวมกันเพียง 76,301.36 บาท จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า ตามรายการเดินบัญชี
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) คิดดอกเบี้ยหลายครั้งรวมกันเป็นเงิน 155,342.46 บาท เมื่อ
พิจารณารายการเดินบัญชีแล้ว ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) คิดดอกเบี้ยตามตั๋วสัญญาใช้เงิน
เป็นรายเดือน ตั๋วสัญญาใช้เงินสองฉบับแรกคิดดอกเบี้ย 3 เดือน ส่วนตั๋วสัญญาใช้เงินสองฉบับหลัง
คิดดอกเบี้ย 1 เดือน โดยปรากฏรายการสรุปต้นเงินตามตั๋วสัญญาใช้เงินพร้อมดอกเบี้ยไว้ที่
ตอนท้ายของรายการเดินบัญชีทุกฉบับ คำนวณดอกเบี้ยตามตั๋วสัญญาใช้เงินทั้งสี่ฉบับรวมกันแล้ว
เป็นเงิน 155,342.46 บาท ตามที่จำเลยทั้งสองโต้แย้ง มีข้อดอกเบี้ยตามที่โจทก์ลงรายการบัญชีไว้
อันเป็นการนำเฉพาะดอกเบี้ยเดือนสุดท้ายของตั๋วสัญญาใช้เงินแต่ละฉบับมาคำนวณซึ่งเป็นจำนวน
ที่ไม่ครบถ้วน ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ห้างหุ้นส่วนมีรายจ่ายจำนวนที่สองอันเป็นรายจ่ายเกี่ยวกับ
ทุนจากการกู้ยืมเงินด้วยการออกตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นค่าธรรมเนียมการโอน 1,700 บาท
และดอกเบี้ย 155,342.46 บาท รวม 157,042.46 บาท รายจ่ายจำนวนที่สามคือ ค่าทอพีวีซีแข็ง
จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่ามีราคาจริง 21,978,776 บาท สูงกว่าจำนวน 41,821 บาท ที่โจทก์ระบุไว้ใน
รายการบัญชีในข้อนี้โจทก์นำสืบหลักฐานสำเนาใบเสร็จรับเงินและรายการสรุปรายรับของบริษัท

ไทยวิเนค (2002) จำกัด ซึ่งปรากฏหลักฐานราคาท่อพีวีซีแข็งที่ได้จำหน่ายให้แก่จำเลยที่ 1 ไปทั้งหมดเป็นเงิน 21,041,820.71 บาท อันเป็นการซื้อท่อพีวีซีแข็งจำนวนมากสอดคล้องกับรูปแบบของโครงการที่เป็นการก่อสร้างสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำของกรมชลประทาน จึงรับฟังได้ว่าห้างหุ้นส่วนมีรายจ่ายเป็นค่าซื้อทรัพย์สินเพื่อส่งมอบตามสัญญาซื้อขายให้แก่กรมชลประทาน 21,041,820.71 บาท ซึ่งต้องนำมาคำนวณเป็นรายจ่ายทั้งจำนวนมิใช่คำนวณเป็นรายจ่ายเฉพาะส่วนที่จำเลยทั้งสองสำรองจ่ายไปดังที่โจทก์อ้าง ส่วนรายจ่ายจำนวนที่สี่คือค่าบริการตลาดกลางนั้น จำเลยทั้งสองอ้างว่าต้องคิดค่าใช้จ่ายเป็นค่าตลาดกลางโคราชอีก 20,000 บาท โดยไม่ปรากฏว่าค่าตลาดกลางดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับกิจการของห้างหุ้นส่วนในคดีนี้ อย่างไร เมื่อกิจการของห้างหุ้นส่วนที่ได้กระทำลงเกิดขึ้นในจังหวัดศรีสะเกษ จำเลยทั้งสองย่อมไม่อาจนำค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในเรื่องอื่นๆ มารวมเป็นค่าใช้จ่ายของห้างหุ้นส่วนได้ ที่โจทก์กำหนดค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าตลาดกลางศรีสะเกษ 20,000 บาท จึงถูกต้องแล้ว รายจ่ายจำนวนที่ห้าคือค่าธรรมเนียมค้ำประกันสัญญาซึ่งโจทก์ระบุไว้ 5,750 บาท นั้น โจทก์นำสืบนางสมาลี รองผู้จัดการธุรกิจสินเชื่อประจำธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาวารินชำราบ ซึ่งเป็นธนาคารผู้ให้สินเชื่อแก่จำเลยที่ 1 เบิกความว่า จำเลยที่ 1 เคยขอให้ธนาคารออกหนังสือสัญญาค้ำประกันวงเงิน 1,150,000 บาท ซึ่งธนาคารคิดค่าธรรมเนียม 5,750 บาท เพราะเป็นการค้ำประกันระยะเวลาเพียง 3 เดือน ตรงกับสัญญาซื้อขายระหว่างจำเลยที่ 1 กับกรมชลประทานฉบับที่สองที่ระบุว่าหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาเป็นหนังสือค้ำประกันของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาวารินชำราบ ลงวันที่ 29 เมษายน 2556 จำนวนเงิน 1,150,000 บาท ระยะเวลาการปฏิบัติตามสัญญาเริ่มตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2556 กำหนดส่งมอบท่อพีวีซีแข็งตามสัญญางวดสุดท้ายวันที่ 14 มิถุนายน 2556 สอดคล้องกับระยะเวลา 3 เดือนในการออกหนังสือค้ำประกันตามที่พยานโจทก์เบิกความจึงมีน้ำหนักให้รับฟัง ที่จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่าได้เสียค่าธรรมเนียมการออกหนังสือค้ำประกันไป 23,000 บาท ไม่มีพยานหลักฐานใดมาแสดงย่อมไม่อาจหักล้างพยานโจทก์ได้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าห้างหุ้นส่วนมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าธรรมเนียมค้ำประกันสัญญาตามที่โจทก์ลงบัญชีไว้ 5,750 บาท รายจ่ายจำนวนที่หกคือ ค่าภาษี ภ.พ.30 โจทก์คำนวณแล้วเป็นเงิน 126,796.69 บาท ซึ่งมาจากการนำภาษีขายตามสัญญาซื้อขายฉบับที่สอง 1,504,672.83 บาท ลบด้วยภาษีซื้อสินค้าท่อพีวีซีและภาษีซื้อค่าตลาดกลางรวม 1,377,876.14 บาท อันเป็นหลักเกณฑ์การคำนวณที่ชัดเจน ส่วนจำเลยทั้งสองคงอ้างจำนวนภาษี 141,613 บาท แต่เพียงลอย ๆ ไม่ปรากฏที่มาในการคำนวณหรือหลักฐานการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษีดังกล่าวจึงไม่น่าหนักให้รับฟัง และที่จำเลยทั้งสองอ้างว่าต้องชำระค่าภาษีการค้าอีกอัตราร้อยละ 3 นั้น ก็ไม่ปรากฏหลักเกณฑ์การคำนวณและหลักฐานว่าได้มีการชำระไปจริงหรือไม่อย่างไร ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าห้างหุ้นส่วนมีรายจ่ายเฉพาะค่าภาษี ภ.พ. 30 ตามที่โจทก์คำนวณ 126,796.69 บาท สำหรับรายจ่ายจำนวนที่เจ็ดซึ่งจำเลยทั้งสองอ้างขึ้นใหม่คือ ค่าลงทุน 161,500 บาท นั้น แม้จำเลยที่ 2 และนายธำรงรัตน์ จะเบิกความอ้างว่า บริษัทไทยวิเนค (2002) จำกัด มีหน้าที่ส่งต่อจากโรงงานถึงหน้างานเท่านั้น ส่วนหน้าที่ขนท่ลงจากรถขนส่งและเรียงท่อจำเลยที่ 1 ต้องเช่ารถเครนและจ้างคนขับเอง เสียค่าใช้จ่ายครั้งละประมาณ 10,000 บาท แต่โจทก์นำสืบนายไพฑูรย์ ผู้อำนวยการโครงการชลประทานศรีสะเกษในขณะทำสัญญาซื้อขายท่อพีวีซีแข็งเบิกความว่า หากกรมชลประทานจัดซื้อท่อ ทางบริษัทท่อจะมีรถเข็นเครนติดมาด้วยเพื่อใช้สำหรับยกท่อลง ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบสำเนาใบเสนอราคาท่อพีวีซีแข็งพร้อมอุปกรณ์สำหรับโครงการชลประทาน

ศรีสะเกษของบริษัทไทยวิเนค (2002) จำกัด ที่ระบุว่า ราคาดังกล่าวรวมค่าขนส่ง กับทั้งมูลค่า การซื้อขายที่สูงถึง 21,041,820.71 บาท แล้ว น่าเชื่อว่าราคาดังกล่าวได้รวมบริการรถเหียบครน สำหรับยกท่อลงเพื่อส่งมอบแก่กรมชลประทานด้วยแล้ว จึงฟังไม่ได้ว่าห้างหุ้นส่วนมีรายจ่ายจำนวน ที่เจ็ดเป็นค่าลงท่อดังจำเลยทั้งสองกล่าวอ้าง ส่วนรายจ่ายรายการอื่น ๆ ได้แก่ ค่าตลาดกลางตาม สัญญาซื้อขายครั้งแรก ค่าปรับฐานผิดสัญญาซื้อขายครั้งแรก เงินประกันสัญญาซื้อขายครั้งแรก ค่าทนายความและเงินวางศาลที่จำเลยทั้งสองฟ้องคดีปกครองตามสัญญาซื้อขายครั้งแรกนั้น เมื่อ ได้วินิจฉัยแล้วว่าโจทก์มิได้เป็นหุ้นส่วนกับจำเลยทั้งสองเพื่อกระทำการกิจการตามสัญญาซื้อขาย ครั้งแรกด้วย จำเลยทั้งสองย่อมไม่มีสิทธินำค่าใช้จ่ายใด ๆ อันเกิดจากการดำเนินการตาม สัญญาซื้อขายครั้งแรกมาคำนวณรวมเป็นรายจ่ายของห้างหุ้นส่วนระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสองได้ คู่ความทั้งสองฝ่ายนำสืบรับกันว่า ห้างหุ้นส่วนได้จัดการชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่ บุคคลภายนอกแล้ว ส่วนการชดใช้เงินท่ตรงจ่ายและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกของตนไปก็ ปรากฏชัดว่าจำเลยทั้งสองเป็นฝ่ายออกเงินท่ตรงจ่ายไปทั้งหมด เมื่อจำเลยทั้งสองเป็นผู้ถือ สิทธิทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนไว้ทั้งหมด การจัดใช้เงินท่ตรงจ่ายและค่าใช้จ่ายซึ่งจำเลยทั้งสองออก ท่ตรงไปย่อมหักกลบลบกันไปกับเงินสดอันเป็นสิทธิทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนซึ่งจำเลยทั้งสองถือครอง อยู่ เช่นนี้ หากให้ทำการชำระบัญชีต่อไปย่อมไม่ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้น จึงเห็นควรพิจารณาไปเสีย ที่เดียวว่าโจทก์จะมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งเงินทุนและกำไรพร้อมดอกเบี้ยตามฟ้องหรือไม่ เพียงใด ห้างหุ้นส่วนมีเงินทุนเป็นเงินลงหุ้นจากโจทก์ 3,000,000 บาท จากฝ่ายจำเลยทั้งสอง 3,000,000 บาท จากเงินกู้ยืม 15,000,000 บาท รวมเงินทุน 21,000,000 บาท มีรายได้จากการขายสินค้าแก่ กรมชลประทาน 22,999,999 บาท มีค่าใช้จ่ายเป็นค่าภาษีหัก ณ ที่จ่าย ค่าธรรมเนียมการโอนเงิน และดอกเบี้ยตามตั๋วสัญญาใช้เงิน ค่าซื้อสินค้าท่ฟิวซี ค่าตลาดกลาง ค่าธรรมเนียมการออก หนังสือค้ำประกันของธนาคาร และค่าภาษี ภ.พ.30 ดังได้วินิจฉัยไว้ข้างต้นรวม 21,566,363.12 บาท เมื่อนำรายได้ลบด้วยค่าใช้จ่ายแล้ว ห้างหุ้นส่วนจึงมีกำไร 1,433,635.88 บาท โจทก์กับจำเลย ทั้งสองจึงมีสิทธิได้รับกำไรฝ่ายละ 716,817.94 บาท เมื่อรวมกับทุนที่โจทก์ได้ลงไป 3,000,000 บาท โจทก์จึงมีสิทธิได้รับเงินทุนและส่วนแบ่งกำไรเป็นเงิน 3,716,817.94 บาท ส่วนดอกเบี้ยที่ โจทก์ขอมาตามฟ้องนั้น โจทก์จะมีสิทธิได้รับคืนทุนและส่วนแบ่งกำไรของห้างหุ้นส่วนต่อเมื่อได้มี การจัดสรรสิทธิและหนี้สินของห้างหุ้นส่วนและทำการชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนครบถ้วนแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1062 เมื่อโจทก์และจำเลยทั้งสองยังมีข้อโต้แย้งกัน เกี่ยวกับผลกำไรขาดทุนทำให้กระบวนการชำระบัญชีไม่อาจดำเนินต่อไปได้ ถือไม่ได้ว่าหนี้การ คืนทุนและแบ่งผลกำไรให้แก่โจทก์ถึงกำหนดชำระแล้ว จำเลยทั้งสองจึงยังไม่ตกเป็นผู้ผิดนัด โจทก์ ไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินทุนและกำไรของห้างหุ้นส่วนนับแต่วันที่ จำเลยทั้งสองได้รับเงินตามสัญญาซื้อขายจากกรมชลประทานตามฟ้อง แต่เมื่อโจทก์นำคดีมาฟ้อง เรียกเงินทั้งสองจำนวนและจำเลยทั้งสองปฏิเสธ จำเลยทั้งสองจึงตกเป็นผู้ผิดนัดนับแต่วันฟ้องต้อง รับผิดคดีใช้ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ตามมาตรา 224 วรรคหนึ่ง ฎีกาของโจทก์ข้อนี้ฟังขึ้น บางส่วน พิพากษากลับ ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระเงิน 3,716,817.94 บาท พร้อมดอกเบี้ย อัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันฟ้อง (ฟ้องวันที่ 22 ตุลาคม 2558) เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ แก่โจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสามศาลให้เป็นพับ

องค์คณะ

วิรุฬห์ แสงเทียน · ทวี ประจวบลาภ · ธารธร ศิลปโอสถ

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/7028/2561>